7.4.2025

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Asia: HE 23/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vientitakuista annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan talousvaliokunnan käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vientitakuulain 10 §:n muuttamisesta. Lakiehdotuksen tarkoituksena on korottaa erityisriskinoton enimmäisvastuumäärää nykyisestä 8 miljardista eurosta 12 miljardiin euroon. Erityisriskinoton vientitakuiden takuuvastuun korotustarve johtuu esitysluonnoksen mukaan kasvaneesta viennin rahoituksen kysynnästä, minkä vuoksi 8 miljardin euron enimmäismäärä on lähikuukausina osoittautumassa liian alhaiseksi.

Vientitakuulain mukaan valtion erityisrahoitusyhtiö voi myöntää vientitakuun erityisriskinottona, kun vientiin tai ulkomaille suuntautuvaan investointiin tai sen rahoitukseen liittyvä riski on niin suuri, että tavanomaisen riskiarvioinnin perusteella vientitakuuta ei voitaisi myöntää. Vientitakuun myöntäminen erityisriskinottona edellyttää työ- ja elinkeinoministeriön päätöstä siitä, että vientitakuun myöntämiselle on tärkeitä elinkeinopoliittisia tai kilpailukykyyn liittyviä perusteita.

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Valtiovarainministeriö toteaa, että erityisriskinotto tapahtuu Finnveran rahoitus- ja takuutoiminnalle asetettujen kokonaisvaltuuksien puitteissa, joita ei tässä yhteydessä esitetä korotettavaksi. Erityisriskinoton enimmäismäärän korottaminen mahdollistaa kuitenkin vastuusalkun riskillisyyden lisäämisen.

Valtio vastaa viime kädessä yhtiön rahoitusvastuista, joten mahdollisten tappioiden toteutuminen voi lisätä valtion velanottoa. Ottaen huomioon valtiontalouden heikentynyt riskinkantokyky, asettavat lisävaltuudet erityistä tarvetta huolelliselle kokonaistarkastelulle ja riskiarvioinnille Finnverassa ja ministeriössä erityisriskinoton piiriin kuuluvien rahoituspäätösten kohdalla.

Finnveran toimintaan liittyvät takaus- ja takuuvastuut ovat 32,1 miljardia euroa ollen valtion suurin takaus- ja takuuvastuukokonaisuus. Finnveran vastuissa erityistä riskiä aiheuttavat toimialakohtaiset ja asiakaskokonaisuuskohtaiset keskittymät. Erityisesti alus- ja telakkateollisuuden keskittymäriskit ovat merkittävät. Erityisriskinottopäätösten lisääntyessä olisikin tarpeen kiinnittää huomiota rahoituksen hajauttamiseen nykyistä enemmän eri toimialoille siten,

että voitaisiin edistää uusien innovatiivisten alojen kasvua ja samalla hajauttaa valtion riskejä.

Finnveran viennin rahoituksen vakavaraisuudelle ei ole asetettu vähimmäisvaatimusta, koska viime kädessä valtio vastaa vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan tappiollisesta tuloksesta, jota toiminnasta kertyneet vapaat omat pääomat ja valtiontakuurahasto eivät riittäisi kattamaan.

Finnveran toiminta voi aiheuttaa merkittäviä kustannuksia valtiontalouteen erityisesti lyhyellä aikavälillä ottaen huomioon yhtiön riskinoton suhteessa yhtiön pääomiin. Riskillisten päätösten yhteydessä on tärkeää, että kaikki mahdolliset toimet tehdään valtion riskien minimoimiseksi ja riskien hinnoittelemiseksi rahoitus- ja takuupäätöksien yhteydessä.

Erityisriskinottovaltuuksien korottaminen korostaa kaikkiaan Finnveraan kohdistuvan ohjauksen sekä valvonnan merkitystä ja tuo osaltaan välttämättömäksi Finnveraan kohdistuvan rahoitusvalvonnan siirtämisen Finanssivalvonnalle, jotta työ- ja elinkeinoministeriöllä ja valtiovarainministeriöllä on käytettävissään yhtiön oman raportoinnin lisäksi ulkopuolisen valvojan antamat valvontaraportit. Valvonnan on määrä siirtyä Finanssivalvonnalle osana Finnveraa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta. Finnveralle annettavien valtuuksien määrityksessä tulee yhteensovittaa toisaalta kansantalouden kehityksen edistämisen kannalta perusteltavissa olevan julkisen yritysrahoituksen määrä ja riskillisyys sekä toisaalta valtiontalouden kestokyky vastuiden ja riskien kasvulle.

Valtiovarainministeriö kiinnittää lopuksi huomiota siihen, että valtion velkamäärä oli vuoden 2024 lopussa 169,4 miljardia euroa, joka on noin 115 miljardia enemmän kuin vuonna 2008, jolloin velka lähti nopeaan kasvuun finanssikriisin aiheuttaman jyrkän taantuman yhteydessä. Tämän jälkeen velkaantuminen on ollut trendinomaista ja jatkuvaa suhdanteista riippumatta. Suorien vastuiden lisäksi myös valtion ehdolliset vastuut ovat kasvaneet voimakkaasti. Voimassa olevien takaus- ja takuuvastuiden määrä oli vuoden 2024 lopussa 68,7 miljardia euroa, jossa on kasvua vuoteen 2010 verrattuna on noin 45 miljardia euroa. Valtion velkaantuminen ja takausvastuut ovat kasvaneet voimakkaasti myös suhteessa kansantalouden kasvuun.

Budjettineuvos Armi Liinamaa
Valtiovarainministeriö
Budjettiosasto